

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ КОРЕКЦІЇ ТА КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ В ДОВУЗІВСЬКІЙ ПІДГОТОВЦІ СЛУХАЧІВ УНІВЕРСИТЕТУ

Докорінні зміни, що відбулися в більшості середніх навчальних закладах з 2000—2001 навчального року істотно вплинули на організацію навчального процесу на підготовчому відділенні, методику викладання дисциплін і вимагають удосконалення системи корекції та контролю знань слухачів. Головна проблема навчання тут — «спілкування» між ланками освіти по лінії методики між середньою і вищою школою. Лише в окремих випадках шкільна методика використовує досвід вищих навчальних закладів, рідко застосовує у своїй практиці характерні для вузів форми і методи навчання. У вищих навчальних закладах в свою чергу, не застосовують шкільні форми і методи навчання. Така методична неузгодженість загальною мірою ускладнює адаптацію у вузі колишнього випускника школи, є однією з причин «відсіву» студентів у перший рік навчання. Як відомо, з 2000—2001 навчального року в усіх загальноосвітніх школах запроваджено 12-бальну систему оцінювання учнів. Одночасно також було впроваджено систему обов'язкового тематичного оцінювання, що передбачає хоча б один раз на місяць комплексну перевірку й оцінювання рівня набутих знань, умінь та навичок учнів з фіксацією їхніх результатів у вигляді підсумкової оцінки.

Отже, сьогоднішні студенти, слухачі, майбутні абітурієнти за три останні шкільні навчальні роки адаптувалися не тільки до обов'язкового систематичного контролю знань, а й до 12-бальної системи оцінювання. Навчаючись в університеті, вони знову повертаються до 5-бальної системи оцінювання і разом з тим одночасно включаються в модульно-рейтингову систему навчання, що безумовно викликає певні труднощі. Тому, саме на етапі довузівської підготовки, що є проміжною ланкою між школою і ВНЗ, на нашу думку, потрібно розробити загальнометодичну модель, яка б урахувала необхідність забезпечення поетапності навчання і розвитку особистості, еволюцію методичних прийомів і форм контролю знань, а головне — спілкування між ланками освіти по лінії методики.

З педагогічної точки зору добре відомо, що контроль у навчальному процесі забезпечує зовнішній та внутрішній зворотній зв'язок. Методично правильний організований контроль дає можливість комплексно проаналізувати стан вивчення предмету, зробити певні висновки щодо ефективності дидактичної системи,

яку використовує викладач у своїй педагогічній діяльності. Основним засобом здійснення педагогічного контролю є перевірка та оцінювання набутих знань, умінь і навичок.

Застосування різних методів і форм контролю допомагає систематизувати та узагальнити засвоєний за певний період навчальний матеріал, виявити успіхи й недоліки у навчанні. Слід зазначити, що педагогічний контроль має важливе виховне, освітнє та розвиваюче значення. Він сприяє всебічному розвитку особистості, підвищує відповідальність за рівень виконання завдань, привчає до систематичної розумової праці, активізує пізнавальний інтерес до навчання.

Теорією і практикою навчання вироблено педагогічні вимоги щодо підготовки та здійснення різних видів контролю, яких слід дотримуватись. До них належать: індивідуальний характер контролю, його систематичність, комплексність, різноманітність форм, чіткість критеріїв оцінювання, об'єктивність тощо.

Зміст педагогічного контролю визначається залежно від: дидактичної мети і завдань на різних етапах навчального процесу, специфіки навчальної теми, розділу, курсу.

Основними видами контролю при вивченні курсу економічної та соціальної географії на підготовчому відділенні є: поточний контроль, періодичний контроль (тематичне оцінювання), підсумковий контроль (заліки за семестри).

Для здійснення поточного та тематичного контролю нами застосовуються всі існуючі групи методів контролю, а саме: методи усного, письмово та практичного контролю.

Практика свідчить, що обмежуватись тільки усним опитуванням і словесними методами навчання не можна. Одноманітність методики викладання, методів перевірки знань значно знижує активність слухачів. Оцінки, виведені тільки на основі індивідуального опитування не завжди є об'єктивними, так як в цьому випадку оцінюється лише один вид інформації. Враховуючи що вступні іспити до КНЕУ проходять у письмовій формі, з метою удосконалення корекції і контролю знань нами було збільшено кількість саме письмових перевірочних робіт.

Економічна та соціальна географія є тим предметом, при вивченні якого можна постійно урізноманітнювати письмові роботи. Зокрема, важливе місце в системі систематизації та контролю знань, умінь і навичок надають диктанти.

Диктанти швидко забезпечують зворотну інформацію і є одночасно засобом навчання і контролю. Якщо на індивідуальне опитування всієї групи витрачаються години, то тут — хвилини.

Ми проводимо різноманітні географічні, диктанти, як традиційні: розподільні, вибіркові, словникові, графічні так і нетрадиційні, а саме: диктанти-змагання, диктанти-гіпотези, диктанти-дискусії. Суть кожного з них розкрити тут не має можливості. Аналіз диктантів дає змогу викладачу виявляти свої досягнення, знахідки, а також прорахунки та невдачі.

Письмові завдання для поточного контролю доцільно планувати на 10—20 хвилин. Крім географічних диктантів ми використовуємо цілий арсенал інших форм контролю, це: номенклатурні диктанти на контурних картах, цифрові диктанти, програмовані роботи, невеликі географічні кросворди (в які включені основні поняття теми, найбільші центри, необхідна номенклатура), графічні завдання, побудова різноманітних схем (ОІС, карта схем), заповнення узагальнюючих таблиць (наприклад, при вивченні галузей промисловості), відповіді по «німій карті», самостійні роботи практичного спрямування, географічні задачі, складання питань для самоконтролю за темою, взаємоперевірка і самоперевірка виконання робіт та ін.

Тематичне оцінювання на відміну від поточного, дає змогу більш об'єктивно оцінювати досягнення кожного слухача, воно є своєрідним елементом модульно-рейтингової системи, що впроваджена в нашому університеті з першого курсу.

Для тематичного контролю доцільно застосовувати як усні так і письмові методи корекції та контролю знань. Це можуть бути міні-заліки, рейтингові заліки за спеціально розробленою шкалою бальності, контрольні роботи, які оцінюються як і вступні іспити за 100-бальною шкалою, тестування.

В своїй роботі ми використовуємо тестові завдання з економічної та соціальної географії, що пропонувалися в останні роки вступникам до Львівського державного університету ім. Франка та до МДУ ім. Ломоносова. Але, на нашу думку, не слід захоплюватися тестами, оскільки ця форма не позбавлена недоліків.

Найбільш оптимальним, на наш погляд, є розробка чіткого змісту і структури підсумкових контрольних робіт, які б охоплювали цілий комплекс різноманітних завдань, а саме, тестові завдання, перевірку знань основних географічних понять, знання карти, побудови схем взаємозв'язків, перевірку вміння порівнювати та аналізувати географічні об'єкти і явища, заповнювати узагальнюючі таблиці (в даному випадку за міжгалузевими комплексами, економічним районам, країнам), робити висновки.

Наприкінці кожного семестру проводяться заліки. Залікова оцінка не є тематичною, тому слухачі з більшим бажанням і відповідальністю готуються до заліків. Залікова оцінка висвітлює

результат навчання і є одночасно своєрідним індикатором роботи викладача. Слід пам'ятати, що немає нічого небезпечнішого для становлення моральних і вольових сил особистості, ніж байдужість викладача до його успішності.

О. В. Боришкевич, канд. екон. наук,
доцент кафедри банківської справи

МІСЦЕ САМОКОНТРОЛЮ У ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

На даний час перед економічною освітою постає завдання формувати не лише активних економічних суб'єктів, але й індивідів, спроможних адекватно оцінювати економічні процеси, що відбуваються в Україні та світі. Економічна освіта повинна формувати особистості, які були б спроможні коригувати свої дії у відповідності до конкретної ситуації. Ефективне управління економікою потребує як досконалого рівня знань, так і досконалого процесу отримання цих знань. Без сумніву, що ефективна система контролю знань займає цільне місце у структурі навчального процесу. Формальне ставлення до системи контролю за знаннями студентів призводить до парадоксальної ситуації — у нас багато людей з освітою, але мало освічених людей. Такий кризовий стан освіти можна пояснити відсутністю політики узгодження інтересів.

У сьогоdnішньому складному та змінному середовищі бізнесу важливим є вміння зорієнтуватися та пристосуватися до змін. Правильно спроектована система контролю може допомогти діяти, проводити моніторинг та реагувати на змінні умови. Чи не найбільшою помилкою при побудові системи контролю є думка, що значення ефективної системи контролю є очевидним. При запровадженні контролю завжди має місце, в тій чи іншій мірі, його неприйняття, особливо коли відчувається його надмірний тиск. Одним з методів подолання опору контролю може стати створення ефективної системи самоконтролю.

Організація самоконтролю є особливо важливою при позааудиторній роботі студентів. Адже при вивченні дисциплін, на самостійну та індивідуальну роботу припадає близько 60 % часу на бакалаврському рівні та близько 90 % на магістерському. Розробка завдань для самоконтролю не є складним завданням, складність полягає у тому, щоб спонукати студента до самоконтролю. Система самоконтролю не повинна бути дуже вузькою, або ж занадто зосереджуватися на кількісних показниках, вона повинна завжди залишати місце для